

SEKCJA METOD EKSPERYMENTALNYCH MECHANIKI KOMITETU MECHANIKI PAN

Polska
Akademia
Nauk
KOMITET
MECHANIKI

Académie
Polonaise
des Sciences
COMITÉ
de MÉCANIQUE

Skład Sekcji Metod Eksperymentalnych Mechaniki 2007 - 2010								
Lp	Instytucje	Liczba osób ogółem	w tym		w tym		w tym	
			Profesorowie i docenci	Doktorzy	Panie	Panowie	Powołani w tej kadencji	Działający również w poprzedniej kadencji
1	Politechnika Warszawska	10	8	2	3	7	2	8
2	Instytut Podstawowych Problemów Techniki	8	6	2	1	7	4	4
3	Politechnika Wroclawska	5	4	1		5	3	2
4	Politechnika Krakowska	5	4	1		5	2	3
5	Wojskowa Akademia Techniczna	4	3	1	1	3	2	2
6	Politechnika Śląska	2	2			2	2	
7	Politechnika Łódzka	2	2		1	1	1	1
8	Politechnika Białostocka	1	1			1	1	
9	Politechnika Świętokrzyska	3	2	1	1	2	1	2
10	Politechnika Rzeszowska	3	2	1		3	2	1
11	Uniwersytet Technologiczno - Przyrodniczy w Bydgoszczy	2	1	1		2		2
12	Instytut Lotnictwa	2		2		2	2	
13	Instytut Energii Atomowej	1	1			1	1	
14	Instytut Transportu Samochodowego	1		1		1	1	
15	Instytut Mechaniki Precyzyjnej	1	1			1	1	
16	Centrum Naukowo – Techniczne Kolejnictwa	1		1	1		1	
17	Przemysłowy Instytut Maszyn Budowlanych	1	1			1	1	
18	Pojazdy Szynowe PESA Bydgoszcz	1		1		1	1	
19	Pratt&Whitney Kalisz	1		1		1	1	
	Ogółem	54	38	16	8	46	29	25

Cele i formy działania

Integracja środowiska

Spotkania plenarne organizowane w różnych ośrodkach:

Listopad 2009 w Centrum Naukowo – Technicznym Kolejnictwa w Warszawie

Dwudniowe spotkanie w maju 2009 – Uniwersytet Technologiczno-Przyrodniczy w Bydgoszczy i w Zakładach Pojazdów Szynowych PESA w Bydgoszczy

Cykliczne konferencje naukowe:

XXIV SYMPOZJUM MECHANIKI EKSPERYMENTALNEJ CIAŁA STAŁEGO – 22 września 2010, Wrocław

27th DANUBIA – ADRIA Symposium on Advances in Experimental Mechanics, Sep. 22 – 25, 2010, Wrocław

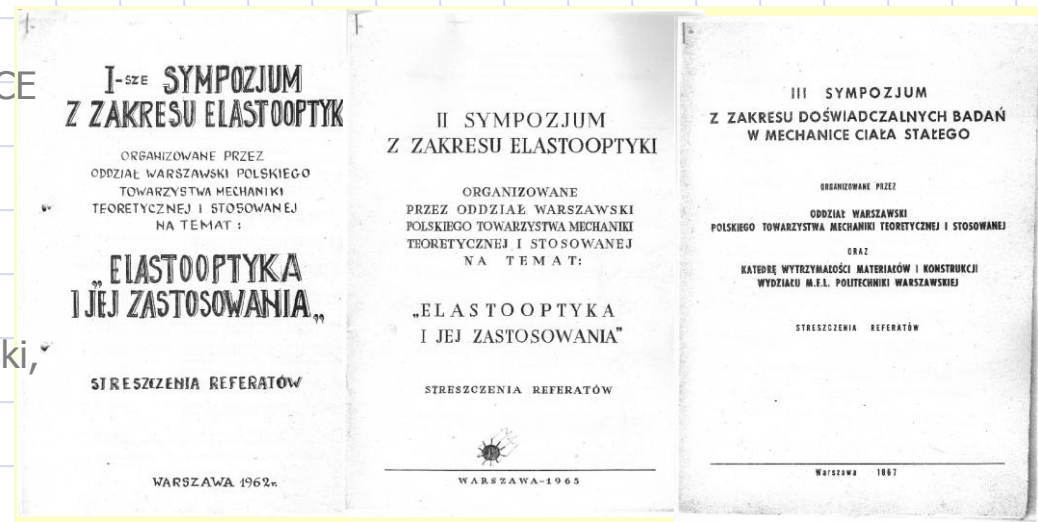
DOŚWIADCZALNE BADANIA W MECHANICE CIAŁA STAŁEGO:

I Sympozjum – 1962, 77 uczestników, II

Sympozjum – 1965, 144 uczestników

Komitet Organizacyjny: Zb.Brzoska - Przewodniczący,

R.Doroszkiwicz, P.Jastrzębski, J.Kapkowski, Zb.Orłoś, J.Stupnicki, W.Szczepiński.

Europa Świat

DANUBIA – ADRIA – 27 lat (1983 – 2010)
Austrian Society of Experimental Strain Analysis
Croatian Society of Mechanics
Czech Society of Mechanics
Hungarian Scientific Society of Mechanical Engineering
Italian Association for Stress Analysis
Romanian Association for Experimental Stress Analysis
Serbian Society of Mechanics
Slovak Society of Mechanics
Committee of Mechanics

Polish Chapter of SEM - the Society for Experimental Mechanics - 1992

The EURASEM Permanent Committee (R. Będziński, L. Dietrich)

ROZWÓJ METOD EKSPERYMENTALNYCH

1933 – mikroskop elektronowy, (E. Ruska 10X – SEM, B. von Borries – 1940 TEM, Oatley CW. 1948-1965)

1938 – tensometr elektrooporowy (Simonds, Ruge)

1953 – serwohydrauliczna maszyna wytrzymałościowa,

1972 – komputerowy system akwizycji danych doświadczalnych.

1808 Richard Trevithick

Opis i modelowanie deformacji metali i .....

Badania w złożonym stanie naprężenia

Mechanika uszkodzeń

Problemy zastosowań inżynierskich

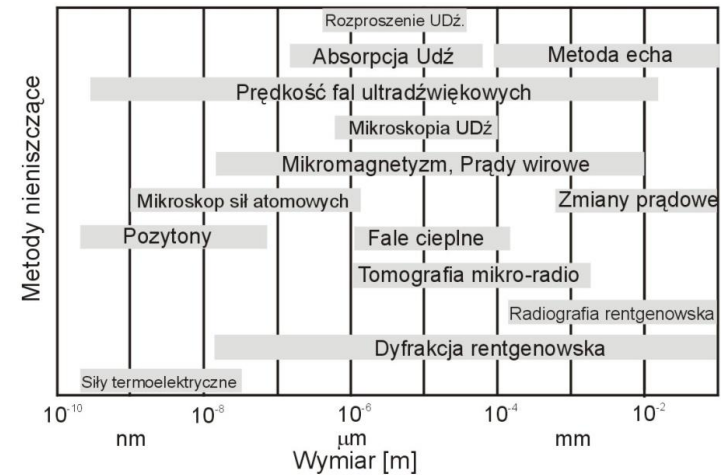
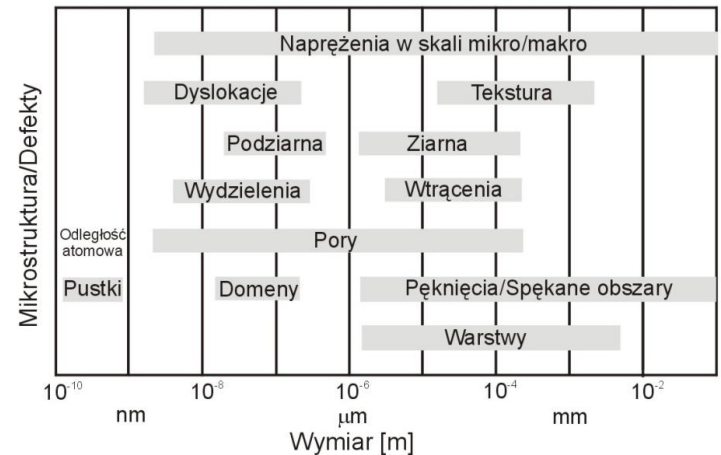
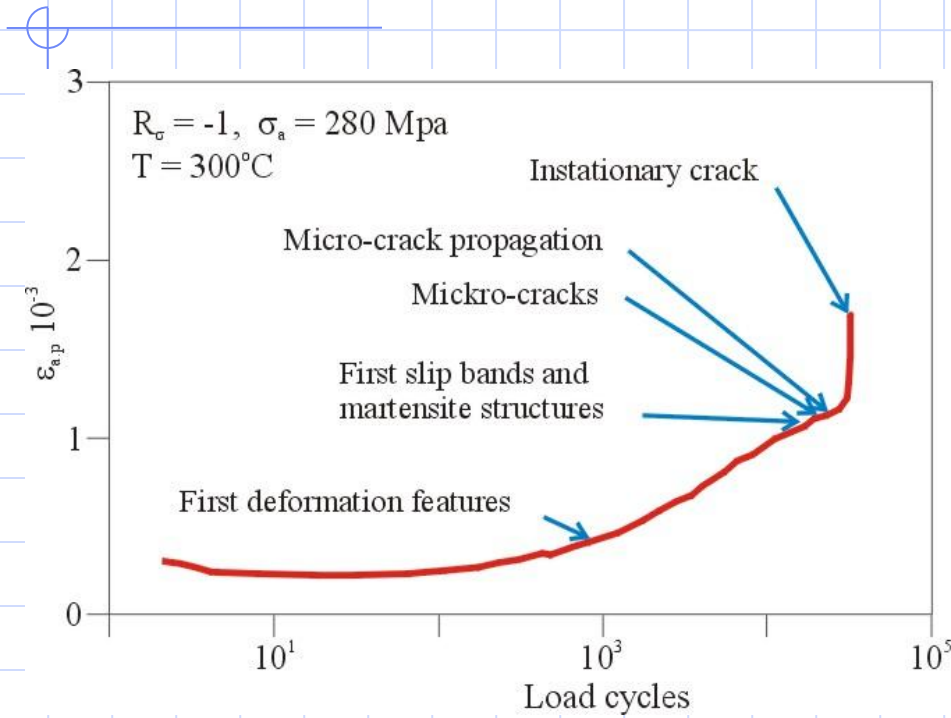
Ruska E: Die elektronenmikroskopische Abbildung elektronenbestrahlter Oberflächen. Z Phys 83, 492-497 (1933)
von Borries B: Sublichtmikroskopische Auflösungen bei der Abbildung von Oberflächen um Übermikroskop. Z Phys 116, 370-378 (1940)

Oatley CW: The early history of the scanning electron microscope. J Appl Phys 53, R1-R13 (1982)

Kobayashi A.S., Handbook on Experimental Mechanics, 1987

Mumford P.M., Application of microcomputers to mechanical testing of materials, Metal Progress, 118, 1980

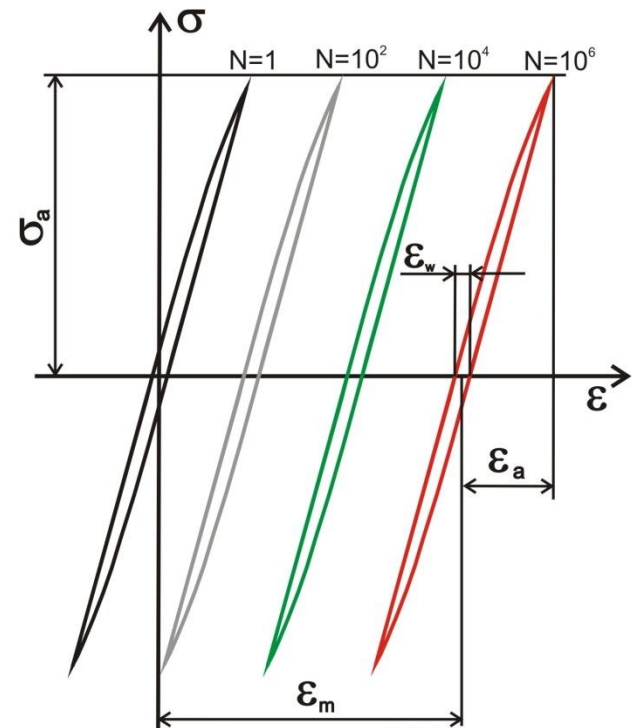
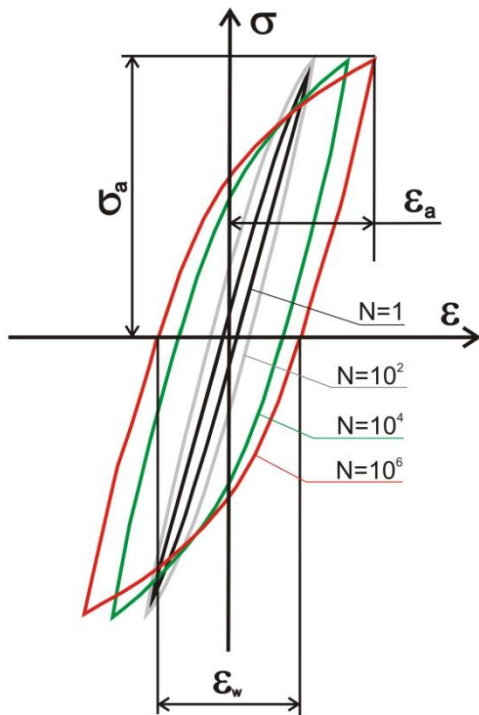
Mechanika uszkodzeń – skala zjawisk

Holler P., Dobmann G., NDT-Techniques for monitoring material degradation, Mat. Res. Soc. Symp. Proc. 142, 1989, 105-118.
 Dobmann G., Lang M., On-line monitoring of fatigue in the LCF and HCF range by using mikro-magnetic NDT at plain carbon and austenitic stainless steel

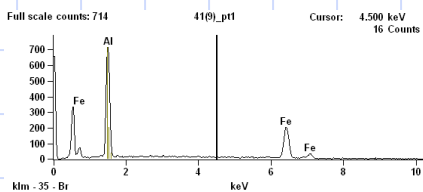
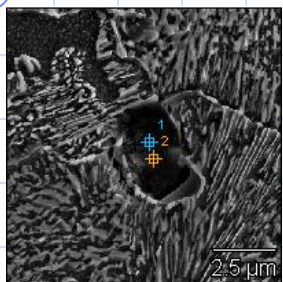
Formy rozwoju uszkodzeń

Racheting – przyrostowe narastanie
Cykliczna plastyczność

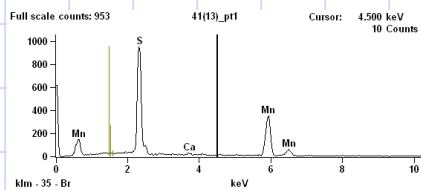
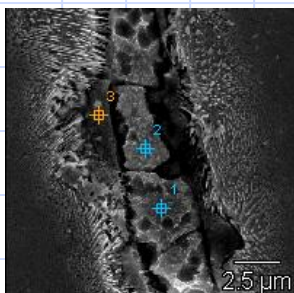

Mechanizmy i akumulacja uszkodzeń

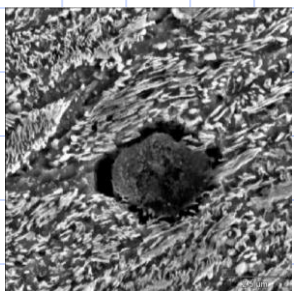
II typ - ratcheting,
brak zakresu liniowej akumulacji

X3000, wtrącenia Al_2O_3

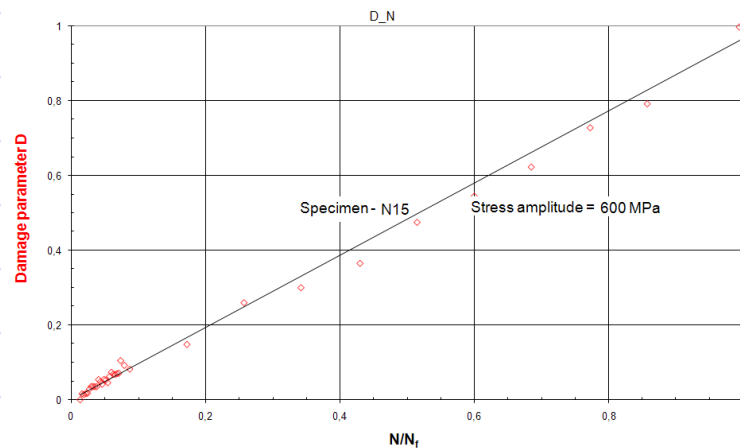
x3500
siarczek manganu MnS

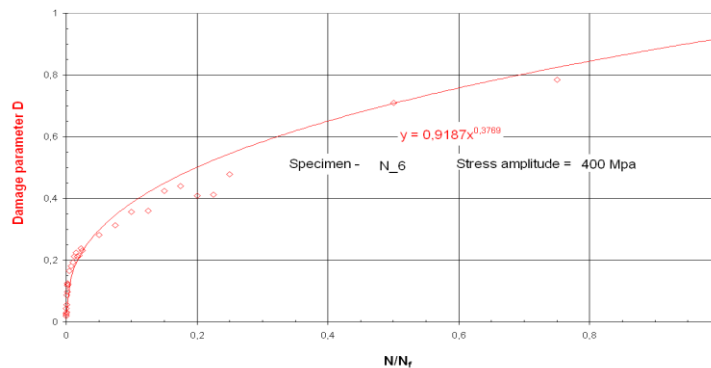
Politechnika Śląska
Hitachi S-4200 + EDS
(mikroanaliza rentgenowska)

x5000, odspojenie na granicy
wtrącenia Al_2O_3

Politechnika Śląska

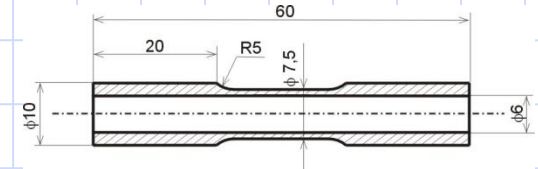
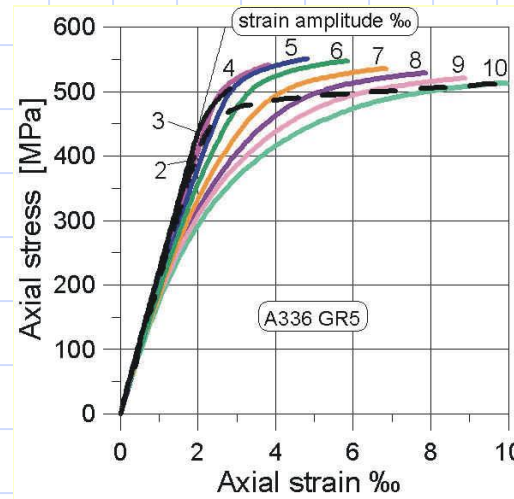
P91 liniowa akumulacja, cykliczna plastyczność

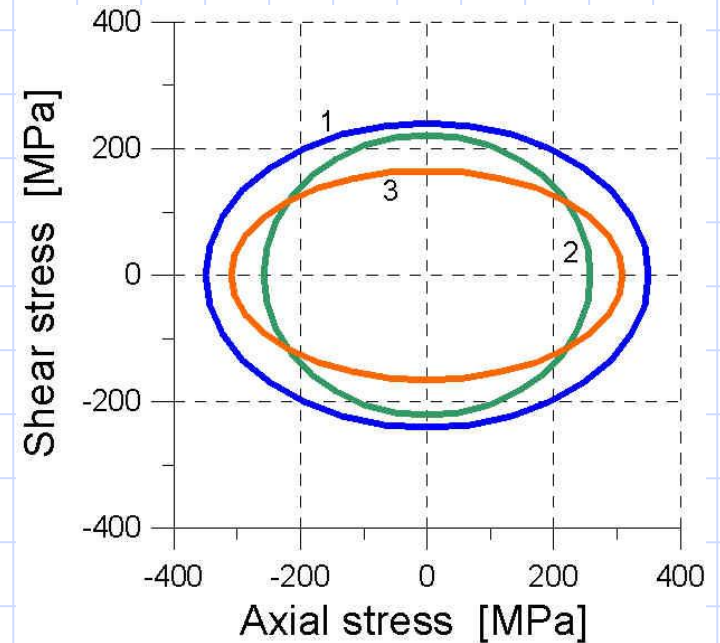
P54T nieliniowa akumulacja, ratcheting

Doskonalenie metod mechanicznych

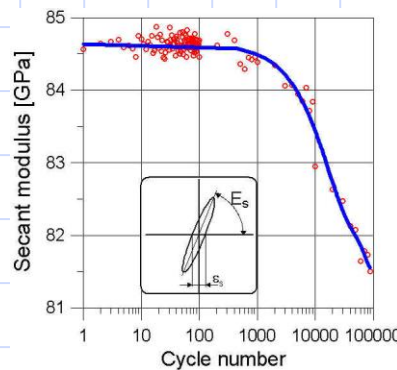
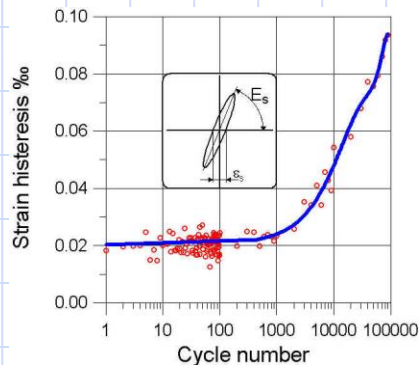
- ◆ Jednoosiowe
- ◆ Złożone stany naprężenia

Degradacja

Miary uszkodzeń

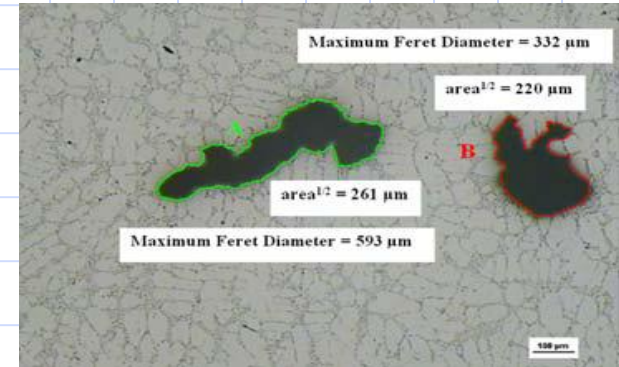
Nowe narzędzia badawcze

Rentgenowska tomografia komputerowa

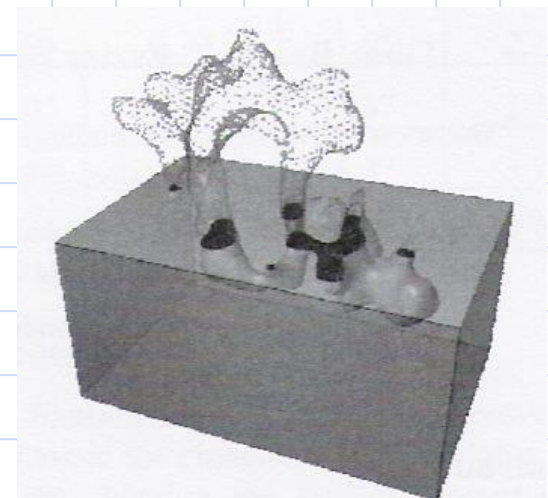

Wizualizacja porów odlewniczych
w stopie AlSi7Mg

Nie gęstość defektów
Istotny jest kształt i rozmiar

Miary defektów w przekroju

G. Anzelotti, S. Fintová, R. Konečná, G. Nicoletto, CASTING PORE CHARACTERIZATION BY X-RAY COMPUTED TOMOGRAPHY AND METALLOGRAPHY, 26th Danubia-Adria Symposium on Advances in Experimental Mechanics, Sep. 23rd – 26th, 2009, Montanuniversität Leoben / Austria

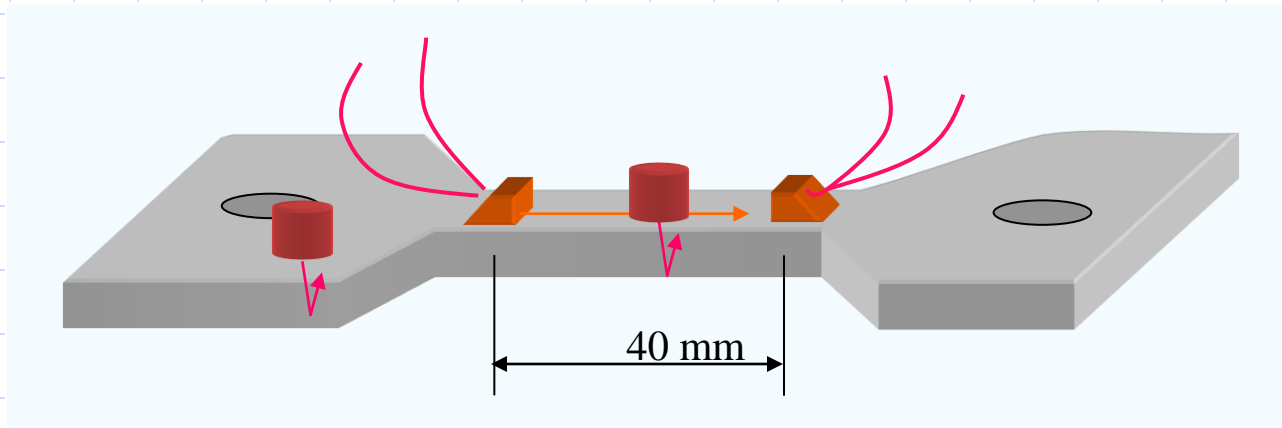
Doskonalenie metod ultradźwiękowych

A. Badania współczynników elastoakustycznych β podczas próby rozciągania

$$\beta = \beta (\lambda, \mu, l, m, n)$$

Mierzone: TOF(napężenie) => obliczenie $\beta = (\Delta V/V) / \sigma$

(nieliniowe)

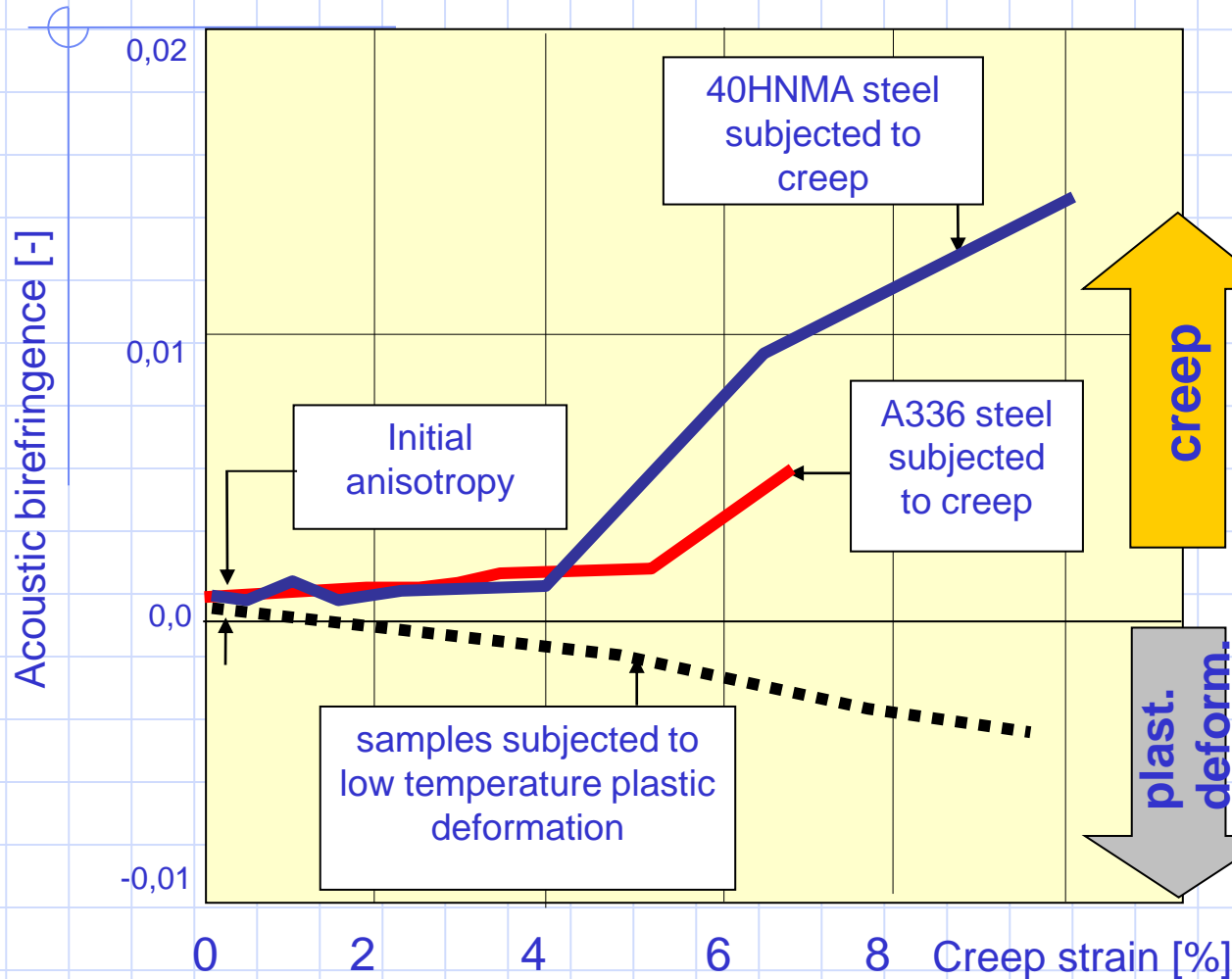
B. Badania dwójłomności akustycznej po pełzaniu

(liniowe)

$$A = (V_L - V_p) / (V_{sr})$$

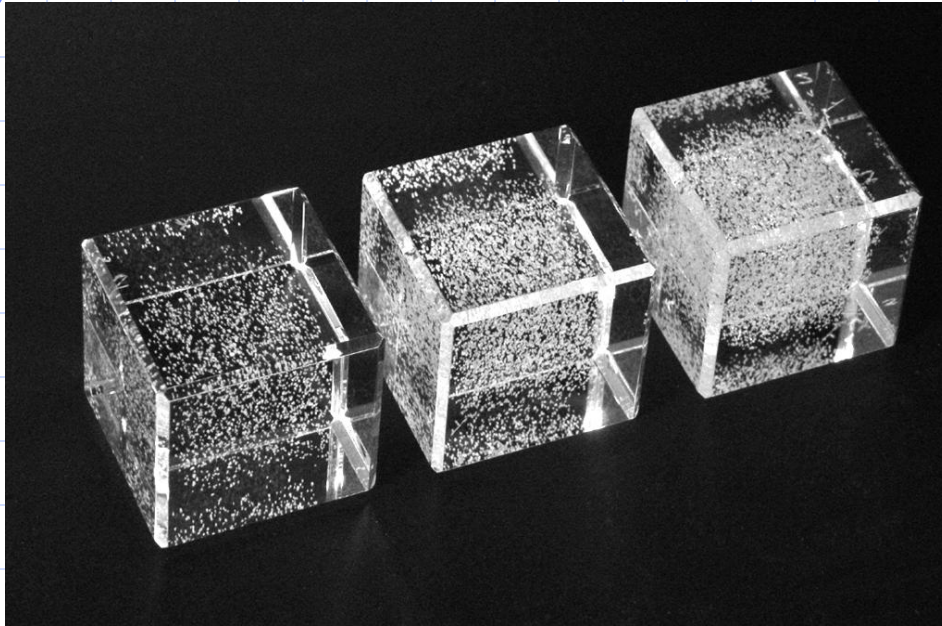
Mierzone: TOF dla fal spolaryzowanych L i P => obliczenie A

Wyniki dla pełzania i deformacji plastycznej

Prosta, szybka, nieniszcząca metoda wykrywania obszarów zdegradowanych, zawierających ukierunkowane mikropustki.

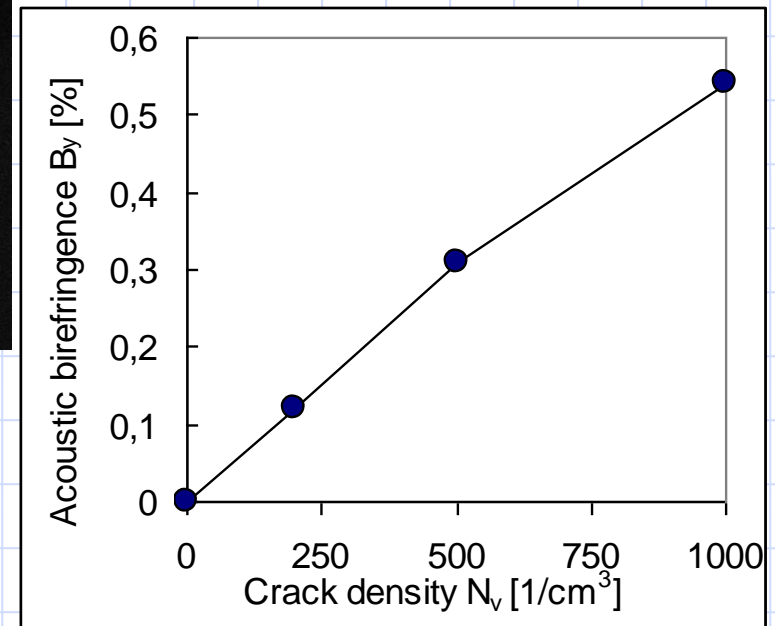
Weryfikacja dla materiału ze sztucznie wprowadzonymi uszkodzeniami

Podpowierzchniowe grawerowanie laserowe,

**Płaskie (w przybliżeniu),
zorientowane pęknięcia o
wymiarach 0,5-0,8mm.**

Szklane próbki z mikropęknięciami
(imitacji uszkodzeń wskutek pełzania)

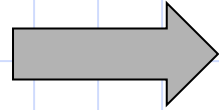
J. Szlązek, S. Mackiewicz, Z.L. Kowalewski, New samples with artificial voids for ultrasonic investigation of material damage due to creep, NDT and E International, 2009

Nowe przedsięwzięcia badawcze

Maszyna wytrzymałościowa sprzęgnięta z SEM

VISITEC
MTS
SIGMATEST

Styczeń 2007

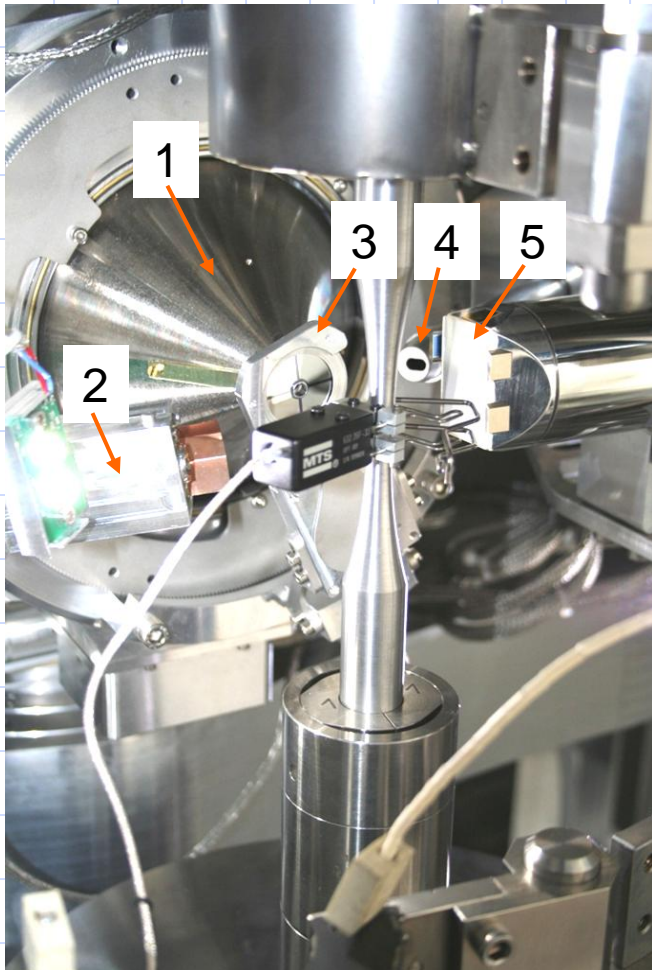
Projekt i wykonanie skaningowych mikroskopów elektronowych zintegrowanych z hydrauliczną maszyną wytrzymałościową

University Erlangen-Nuernberg
Institute for Material Science
Instalacja w 2009

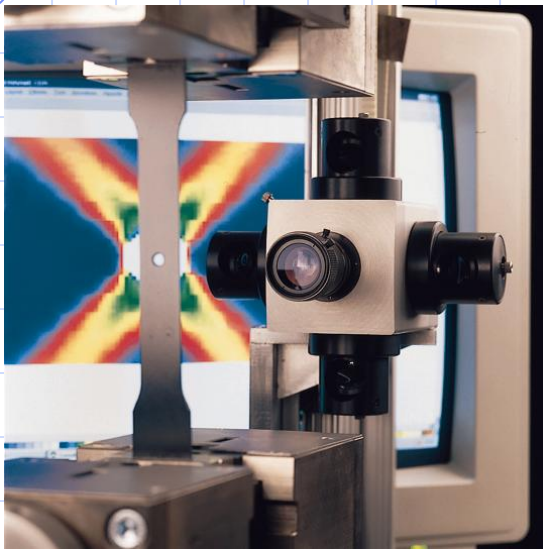
Narzędzia analizy mikroskopowej

Skala obserwacji

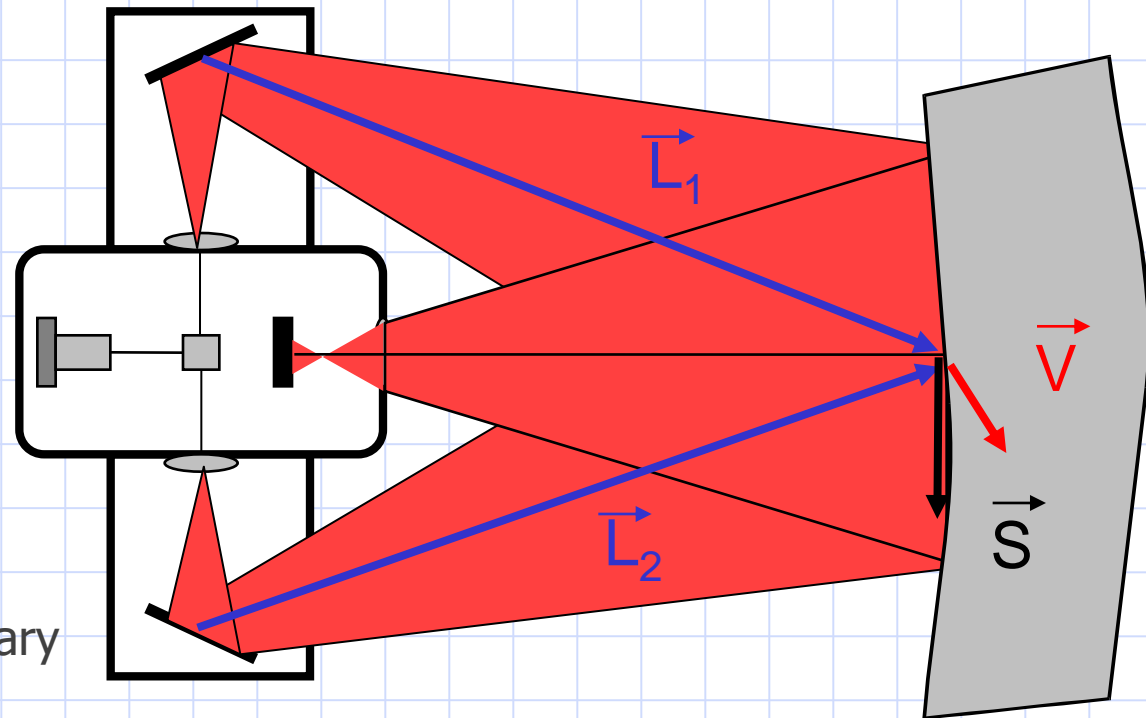
1. SEM układ optyczny
2. SEM Channeltron   Rozdzielczość $<6 \text{ nm}$
3. Czterosekcyjny BSE Visitec, zakres $2 \mu\text{m}$
4. System EDX (Energy Dispersive X-Ray, analiza chemiczna), zakres $5 \mu\text{m}$
5. System EBSD (Electron Back Scatter Diffraction, orientacja metalograficzna)

Polowe metody pomiaru deformacji

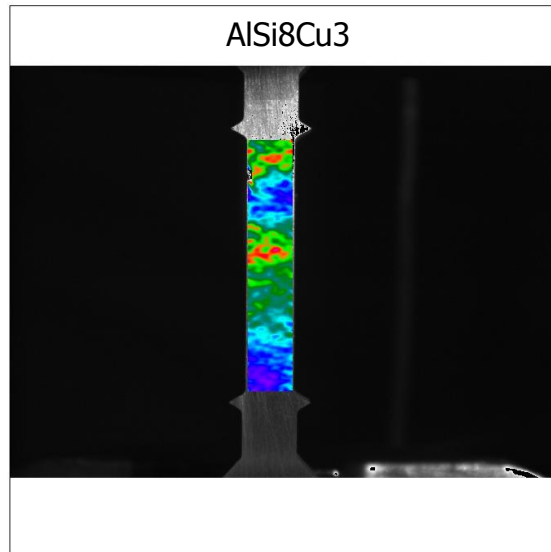

Electronic Speckle Pattern Interferometry (ESPI)
Digital Image Correlation (DIC)

ESPI – 10^{-6} , statyczne pomiary
DIC – 5×10^{-4} , dynamiczne pomiary

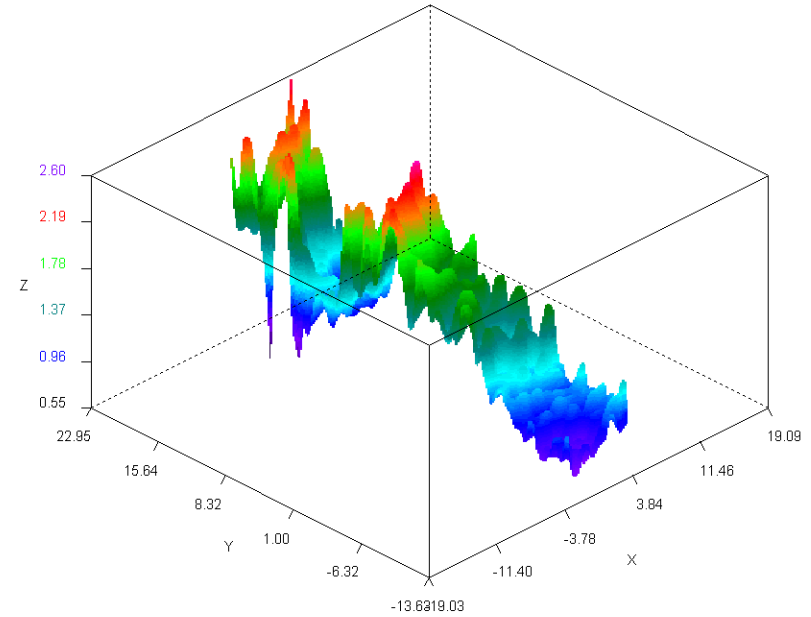
Deformacije lokalne

Deformation [μm]
 PV= 2.047
 05-02-2009 08:08:55

	No.	Force N	Displace mm	Torque Nm	strain 1
Reference	0	-2.44	0.00977	0.259	-3.05e-005
Measurement	13	2.5e+003	0.126	0.404	-3.05e-005

Dantec Ettmeyer GmbH
 3D013.TFD

Deformation [μm]
 PV= 2.047
 05-02-2009 08:08:55

	No.	Force N	Displace mm	Torque Nm	strain 1
Reference	0	-2.44	0.00977	0.259	-3.05e-005
Measurement	13	2.5e+003	0.126	0.404	-3.05e-005

Dantec Ettmeyer GmbH
 3D013.TFD

Podsumowanie

- ❖ Celem współczesnych badań mechanicznych jest poznanie zjawisk (deformacji, uszkodzeń, akumulacji...) i roli mikrostruktury.
- ❖ Rozwój metod badań w różnych skalach i ich sprzężanie, integracja różnych dziedzin.
- ❖ Konieczne są obserwacje lokalne.
- ❖ Metody polowe + mikroskopowe.